

Els fòssils del Burdigalià menorquí existents al Museu del Seminari de Barcelona

per

J. R. BATALLER

Per l'any 1886 regia la diòcesi menorquina el bisbe MERCADER, d'origen barceloní, el qual devia tenir, segurament, lligams d'amistat amb el canonge ALMERA, fundador i principal propulsor dels estudis geològics, que tants conreadors han donat entre el clergat de Barcelona.

Coneixedor de les aficions del prebendat de la Seu barcelonina, el bisbe de Menorca féu recollir en diversos indrets de l'illa nombrosos materials, especialment paleontològics, que trameté al Museu Geològic del Seminari.

Hem indagat sense resultat, entre les diverses notes d'excursions del Dr. ALMERA, si es trobaven dades d'aquesta tramesa o bé apunts sobre l'estada del nostre geòleg a Menorca.

La majoria dels exemplars existents al museu porten la indicació de la localitat escrita pel canonge ALMERA, algun ve classificat pel seu company Artur BOFILL, i altres duen el nom de la localitat escrit sobre els fòssils amb lletra que desconeixem.

Els fòssils quasi tots pertanyen al miocèn mari dels voltants de Maó o Ciutadella; i es comprèn, per ésser el terreny que més extensió té i que dóna formes fòssils que poden reconèixer els més profans en aquestes matèries.

Abunden especialment els equínids, els pectínids de grans dimensions, i altres formes de molluscs, generalment en estat de motlle intern.

A Jules LAMBERT li foren tramesos pel canonge ALMERA els equinoderms, i de llur estudi han resultat algunes formes noves que foren descrites i figurades per aquest autor en 1906.

Recentment nosaltres hem tramès altres exemplars que apareixen descrits en les pàgines del BUTLLETÍ d'enguany.

De la resta de la fauna no ha estat publicada mai ni tan solament la llista. Els estudis realitzats per FALLOT amb mires a establir les relacions tectòniques d'aquestes illes, en què juga un paper importan-

tíssim el miocèn, del qual es tenien dades estatigràfiques defectuoses, ja que es col·locava en el nivell mitjà, pis helvecià, per HERMITE, o vindobonià per HOERNES, de Viena, i l'edat veritable del qual sembla ésser burdigaliana, han fet que aprofitéssim la present ocasió per a donar compte d'aquests materials que tenim a la nostra cura i que faunísticament estan estretament lligats amb els materials, també burdigalians, que hem estudiat en els treballs de l'aixecament del nou mapa geològic d'Espanya, a la província de Tarragona, aquests darrers anys.

LAMBERT es veié perplex, a voltes en assignar edat als fòssils que classificà, els quals, d'acord amb les idees que respecte a aquest particular es tenien en aquells temps, atribuï quasi sempre a l'helvecià.

En donar la següent llista dels fòssils existents al Museu del Seminari de Barcelona exposarem les relacions que tenen amb els jaciments catalans, així com altres consideracions que creiem pertinents. Les formes noves descrites per LAMBERT es troben també al Museu, com igualment les que hem recollit durant l'excursió de la INSTITUCIÓ.

POLÍPERS

Heliastreaa eligeina. Aquest és l'únic exemplar que tenim de celentiri miocènic menorquí.

EQUINODERMS

Dorocidaris balearis LAMBERT. Ciutadella, en la molassa blanca. Descrit i figurat en *Description des Echinides fossiles de la province de Barcelone. Mém. Soc. Géol. France*, 1906, Pl. IV, fig. 8-10.

Schizechinus Mortenseni LAMBERT. Ciutadella, Descrit i figurat en l'obra citada. Pl. V, fig. 8-10.

Clypeaster marginatus LAMARCK. Ciutadella. Exemplar de grans dimensions.

Clypeaster alticostatus MICHELIN. Ciutadella.

Clypeaster Malladai LAMBERT. Ciutadella. Descrit i figurat en l'obra citada. Pl. IX, fig. 7-10.

Clypeaster pyramidalis MICHELIN. Maó. Aquesta forma, com la següent, l'hem determinada tenint a la vista nombrosos exemplars dels jaciments tarragonins que es descriuen en la fulla de Tarragona (473) i Valls (446), i que foren classificats per LAMBERT.

Clypeaster aff. doma. Maó. Hem reconegut aquesta forma en el burdigalià del Cap Gros de Torredembarra.

Són molt freqüents els motlles interns de *Clypeaster* i exemplars fragmentats. Abunden en les cales Santa Andria i Blanca.

Echinolampas atrophus LAMBERT. Ciutadella. Descrit i figurat en l'obra citada. Pl. VII, fig. 6-8.

Pericosmus sp. (*P. latus* AGASSIZ). Ciutadella.

Schizaster desori WRIGHT.

Schizaster gymnaesiae LAMBERT. Ciutadella,

Trachyspatagus tuberculatus WRIGHT. Menorca.

Hypsoclypus plagiosomus AGASSIZ. Menorca.

MOL' LUSCOIDES

Terebratula sinuosa Broc. var. *pedemontana*. LAM. Maó. Hem trobat aquesta espècie prop d'Alayor, en uns bancs molàsics. En el miocèn català escassegen molt els braquiòpodes, que són freqüents i de grans dimensions en els dipòsits similars andalusos (Còrdova i conca d'Almeria), així com en els del Marroc.

MOL' LUSCS

Anomia sp. Hem recollit a Cala Parelleta un exemplar susceptible de determinació després de preparat.

Chlamys latissimus Broc. Sense localitat. Es coneixia de la molassa arenosa d'Altafulla. Nosaltres l'hem recollit al Catllar. Aquesta espècie és col·locada per HOERNES en el vindobonià, però a Tarragona ve en el burdigalià superior.

Pecten solarium. LAM. Exemplars de grans dimensions. Aquesta espècie fou citada per CAREZ com del burdigalià superior de Torredembarra.

Chlamys praescabriusculus FONT. Maó. Ciutadella (Cala Santa Andria, Cala Blanca). Aquesta espècie és una de les més freqüents en tots els jaciments. Les formes catalanes són, en general, més grans, i presenten una gran varietat. Es troben més en la part del Penedès que en el litoral tarragoní.

Chlamys Beudanti BASTEROT. Maó.

Pecten subbenedictus FONT. var. Maó. Aquesta forma és particularment característica dels jaciments burdigaliàns de la costa tarragonina, on l'hem trobada (Torredembarra, Altafulla i Catllar).

Modiola BROCCHI MAYER. Maó.

Pectunculus pilosus LINN. Maó. Motlles de grans dimensions.

Pectunculus fichteli DESH. Maó. Atenent a la forma d'inserció de múscul adhuctor.

Pectunculus obtusatus PARTSCH. Maó (de la molassa).

Cardita aff. crassicosta LAM. Menorca. Motlles.

Lucina globosa DESH. Maó.

Lucina leonina BAST. Maó.

Lucina catalaunica ALM.-BOF. Maó: exemplar classificat per ALMERA. És freqüent en el burdigalià de Barcelona i Tarragona.

Cardium hians BROC. Maó. Motlle. És conegut del burdigalià dels voltants de Tarragona i Altafulla, i de quasi tot el terciari català.

Cardium sp. Maó. Diversos exemplars indeterminables.

Venus gigas. Maó.

Cytheraea pedemontana AQ. Maó. Motlle.

Cytheraea sp.

Tapes vetula BAST. Maó. Un exemplar.

Tellina lacunosa CHEMNITZ. Maó. L'hem recollit molt abundant prop de Constantí i a la Secuita. És freqüent en el miocèn català.

Pholadomya costata AQ. Menorca. Classificat per BOFILL.

Panopaea menardi DESH. Menorca. És coneguda del burdigalià de Vilaseca (Tarragona).

Avicula sp.

Xenophora Deshayesi MICHT. Maó. Procedent de la molassa. Aquesta espècie havia estat recollida ja per FALLOT a Santa Galdana. En el miocèn català no és freqüent la troballa d'aquest mollusc.

Xenophora sp. Maó.

Natica redempta Menorca. Motlle.

Conus betulinoides LAM. Maó. Grans exemplars en estat de motlle.

Conus mercati BROC. Maó. Diversos exemplars en estat de motlle. Ha estat trobat en el burdigalià de Tarragona.

Conus pelagicus BROC. Maó. Un motlle.

Conus Berghausi MICHT. Maó. Diversos motlles.

Conus antidiluvianus.

Cypraea pyrum GMELIM. Maó.

Fasciolaria tarbelliana BROC.

Cassidaria sp. Menorca. Classificat per ALMERA.

Les algues fòssils són freqüents a Cala Santa Andria i Cala Parrelleta, on formen un banc ben destacat.

Laboratori de Geologia del Seminari C. de Barcelona

Juny 1933.